

**Miljø- og
Fødevareministeriet**
Departementet

Kemikalier
Ref. INMWE
Den 17. april 2020

Status 2019 for Pesticidstrategi 2017 – 2021

Socialdemokratiet, Venstre, Dansk Folkeparti, Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti, Det Konservative Folkeparti og Liberal Alliance indgik den 21. april 2017 Aftale om Pesticidstrategi 2017-2021. Aftalen er udmøntet i Pesticidstrategi 2017-2021, som samtidig er Danmarks nationale handlingsplan for bæredygtig anvendelse af pesticider.

Af aftalen fremgår, at der hvert år skal udarbejdes et statusnotat for implementering af strategien til aftaleparterne. Dette notat præsenterer status for indsatserne i 2019.

Gennemførelsen af initiativerne sikres af en tværministeriel styregruppe bestående af Miljø- og Fødevareministeriet og Skatteministeriet.

Den 11. januar 2019 blev Pesticidstrategien suppleret med en tillægsaftale, som bl.a. har til formål at sikre drikkevandet bedre mod pesticider. Denne tillægsaftale er ligeledes indgået mellem Socialdemokratiet, Venstre, Dansk Folkeparti, Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti, Det Konservative Folkeparti og Liberal Alliance. Status for implementeringen af tillægsaftalen fremgår ligeledes som en del af nærværende statusnotat for 2019.

Hovedkonklusioner - indsatser i Pesticidstrategi 2017-2021

Tidligere forsinkede indsatser er nu gennemført, herunder gartnervejledning, bekæmpelsesmiddelstatistikken 2017 og case-analysen af forbruget af sprøjtemidler i kommunerne. Andre indsatser i aftalen er dog forsinket. Det gælder bekæmpelsesmiddelstatistik 2018, VAP-rapport 2019, drøftelser om et evt. tillæg til aftale om fortsat afvikling af brug af sprøjtemidler på offentlige arealer samt forsinkelser i sagsbehandlingstiden for godkendelser. Ud over de nævnte forsinkelser forløber implementeringen af aftalen planmæssigt. Herunder gennemgås de enkelte indsatsområder.

Målsætning for pesticidbelastning og pesticidafgift

Pesticidafgiften blev i 2013 omlagt pga. et ønske om at mindske belastningen fra sprøjtemidler. Formålet med omlægningen var, at der skulle substitueres fra belastende til mindre belastende midler ved at gøre afgiften til en differentieret afgift, som er fastsat af de enkelte midlers belastning af sundhed og miljø. Samtidig blev der opsat mål om, at pesticidbelastningsindikatoren (PBI) baseret på salgstal skulle være faldet til 1,96 i 2015, svarende til en reduktion på 40 % ift. det beregnede niveau for 2011.

Målet blev gentaget i Aftale om pesticidstrategi 2017-2021, hvor det også blev besluttet, at aftaleparterne skulle mødes i 2018 for at indgå en evt. supplerende aftale om mulig revision af målsætningen for reduktion af pesticidbelastningen og evt. revision af afgiften på baggrund af en

evaluering af pesticidafgiften. I forbindelse med indgåelsen af tillægsaftalen er det besluttet at fortsætte med en uændret afgiftssammensætning og målsætning. I stedet er det aftalt, at der gennemføres en fornyet evaluering af målsætningen og pesticidafgiften i 2020, og på den baggrund drøftes behovet for en eventuel justering af målsætningen og pesticidafgiften. Herunder ønsker aftaleparterne at se på, om nye teknologier kan fremmes og pesticidafgiften justeres.

Pesticidafgiften

Der har ikke været planlagt særlige indsatser for 2019, men drift af afgiften med beregning af nye afgifter ved godkendelse og fornyelse af pesticider er varetaget, og der er svaret på henvendelser vedr. afgiften.

Bekæmpelsesmiddelstatistikken og pesticidbelastningen

Bekæmpelsesmiddelstatistikken omfatter beregning af pesticidbelastningsindikator, behandlingshyppighed og fladebelastning for både solgte mængder og forbrug (indberettede sprøjtejournaler). Bekæmpelsesmiddelstatistikken for 2017 blev offentliggjort i maj 2019, og viser, at belastningen fra landbrugets pesticidanvendelse er faldet med 48 % i forhold til det beregnede niveau i 2011 baseret på salgstal, svarende til en pesticidbelastning (PBI) på 1,69. Målet for PBI på maksimalt 1,96 er således nået for 2017. Pesticidbelastningsindikatorer, målt på forbrugstal, er faldet fra 2,94 PBI i 2010/11 til 2,14 PBI i 2016/17 svarende til et fald på 27 %.

Bekæmpelsesmiddelstatistikken for 2018 er forsinket, men forventes offentliggjort inden for kort tid.

I 2019 er der fortsat arbejdet på digitalisering og automatisering af statistikudarbejdelsen, hvilket fremadrettet vil lette Miljøstyrelsens arbejde med udarbejdelsen af den årlige bekæmpelsesmiddelstatistik. Det forventes ligeledes, at digitaliseringen bevirker, at Bekæmpelsesmiddelstatistikken fremadrettet kan offentliggøres uden forsinkelser.

EU's harmoniserede pesticidindikatorer

EU-kommissionen vedtog i maj 2019, at alle EU medlemslande fremover er forpligtet til årligt at beregne og offentliggøre to harmoniserede pesticidindikatorer for pesticider (jf. EU direktiv nr. 2019/782). Der er i 2019 udarbejdet en rapport, der detaljeret gennemgår resultaterne af beregningerne af de harmoniserede pesticidindikatorer. Rapporten blev offentliggjort i februar 2020.

Godkendelse af pesticider

EU aktivstoffer

Der er i 2019 givet fornyet godkendelse til ni aktivstoffer og ikke fornyet godkendelse til otte aktivstoffer i EU. Herudover har ét stof fået ændret godkendelsesbetingelserne og er blevet begrænset til indendørsanvendelse. Der er blevet givet godkendelse til fem nye aktivstoffer, og ét nyt aktivstof er blevet nægtet godkendelse pga. manglende data.

EU-indsatsen

Deltagelse i EU- og Nordzone-samarbejdet har medvirket til udvikling og harmonisering af godkendelsesområdet. Zonesamarbejdet, deltagelse i EU-møder, arbejdet med faglige og administrative vejledninger og arbejdet med hormonforstyrrende stoffer er udført som planlagt. Miljøstyrelsen har prioriteret kommentering af væsentlige EU-vejledninger og aktivstofvurderinger. Miljøstyrelsen og Institut for Agroøkologi, Aarhus Universitet (AGRO) deltog på mødet for styregruppen og ekspertgrupperne i zonesamarbejdet, som blev afholdt i Letland.

AGRO har gennem deltagelse i EPP0-paneler og ad-hoc arbejdsgrupper medvirket til udvikling af guidelines og standarder for forsøgsudførelse og evaluering. AGRO bidrager via deltagelse i EU's Efficacy Evaluator Group til harmonisering af effektivitetsvurderinger af pesticider. Et revideret guidance dokument for krav til effektivitetsdata vil blive publiceret primo 2020. Deltagelse i NORBARAG-møderne sikrer en opdatering af viden om resistensudvikling i Nordzonen.

Fødevarer og foder

Fødevarestyrelsens deltagelse i EU-arbejdet for fastsættelse af maksimal-grænseværdier har fokus på, at de foreslåede maksimalgrænseværdier for pesticidrester i foder og fødevarer er sat på det lavest mulige niveau. Det betyder, at alle forslag til grænseværdier gennemgås nøje både med hensyn til fødevarer sikkerhed og med hensyn til at sikre, at grænseværdien er fastsat på det lavest mulige niveau ud fra de indsendte data.

Danmark har i forbindelse med alle foreslåede maksimalgrænseværdier vurderet, om der kunne være risiko for kombinationseffekter. Denne type vurdering indgår endnu ikke i den fælles EU-vurdering af foreslåede maksimalgrænseværdier. Fødevarestyrelsen og DTU Fødevareinstituttet har i 2019 deltaget aktivt i arbejdet med en fælles EU-metode til vurdering af mulige kombinationseffekter.

Arbejdet omkring fastsættelse af maksimalgrænseværdier for specifikke foderafgrøder er fortsat på standby, da det i øjeblikket er nedprioriteret fra EU-Kommissionens side.

Den Europæiske Fødevarer sikkerhedsautoritet (EFSA) kom i 2019 med en udmelding om, pesticidaktivstofferne chlorpyrifos og chlorpyrifos-methyl, at der ikke kan fastlægges nedre grænser for, hvornår pesticiderne er skadelige at indtage via fødevarer og dette betød, at DTU Fødevareinstituttet vurderede, at en sundhedsmæssig risiko ikke kunne udelukkes ved indtag af fødevarer med restindhold af chlorpyrifos og chlorpyrifos-methyl. I den forbindelse blev der igangsat et arbejde med at afklare, hvorvidt der var mulighed for at indføre et nationalt forbud mod indhold af stofferne i fødevarer på det danske marked. I den forbindelse blev der iværksat en analyse af de erhvervsøkonomiske konsekvenser for det danske erhverv. Parallelt hermed blev der arbejdet for, bl.a. på grund af pres fra Danmark, at de gældende maksimalgrænseværdier for de to stoffer hurtigst muligt blev sat ned til detektionsgrænsen på EU-niveau. Medlemsstaterne enedes med dansk støtte om at forbyde anvendelse af stofferne i EU og følgelig fastsætte maksimalgrænseværdierne på detektionsgrænsen. Derfor var det nationale spor ikke længere relevant.

National indsats

I 2019 er der truffet afgørelse for 131 godkendelsessager, heraf 15 sager om dispensationer til anvendelse af sprøjtemidler, 11 sager om paralleller og kopier samt 65 sager om sprøjtemidler til mindre anvendelser, der er godkendelser af et allerede godkendt produkt til en lille afgrøde eller en skadevolder som ikke er udbredt, der ikke er omfattet af godkendelsen. Fødevarestyrelsen bidrager med vurderinger i forhold til fødevarer sikkerhed.

Miljøstyrelsens mål for overholdelse af sagsbehandlingstider blev ikke opfyldt i 2019. Forsinkelserne skyldes bl.a. beslutningen om udflytning og de deraf følgende kompetencetab og forøget tidsforbrug som følge af opsigelser/ny-ansættelser samt ressourceforbrug i forbindelse med Rigsrevisions undersøgelse vedr. sikring af grundvandet mod pesticider.

Som følge af tillægsaftalen til Pesticidstrategien fra januar 2019 er godkendelsen af en række koncentrerede midler til ikke-professionel brug tilbagekaldt per 31. december 2019. Midlerne må ikke længere sælges i detailledet fra 30. juni 2020.

Der er ikke godkendt nogen nye midler med nye aktivstoffer i 2019 som følge af de ændrede krav til langtidsstudier, som følge af langsom nedbrydning af aktivstoffet eller dets nedbrydningsprodukter eller ændrede grænseværdier for ikke-problematiske nedbrydningsprodukter.

Som følge af tillægsaftale fra januar 2019 til pesticidstrategi 2017-2021 har Miljøstyrelsen opdateret vurderingsprincipperne således, at koncentrerede pesticidmidler til ikke-professionel brug ikke længere kan være godkendt medmindre de jf. Bekæmpelsesmiddelbekendtgørelsens § 19 stk. 4 udelukkende indeholder følgende aktivstoffer:

1. Mikrobiologiske plantebeskyttelsesmidler.
2. Midler, baseret udelukkende på aktivstoffer, som er insektsæber eller fedtsyrer.
3. Midler, baseret udelukkende på aktivstoffer, der består af svovl- eller jernforbindelser.
4. Feromoner til insektforvirring.

Der var i 2019 afsat midler til indsatsen til fremme af alternative pesticider. Der var to opslag i 2019, og der indkom i alt 15 ansøgninger. Af disse blev der givet tilsagn om tilskud til 10 ansøgninger.

AGRO har i 2019 vurderet de erhvervsøkonomiske konsekvenser af et eventuelt forbud mod anvendelse af fem aktivstoffer.

På baggrund af Rigsrevisionens beretning nr. 7/2019 om sikring af grundvandet mod pesticider blev det primo december 2019 besluttet at iværksætte følgende tre tiltag: 1) En grundig gennemgang af Miljøstyrelsens forvaltning på forvaltning af sprøjtemiddelområdet, herunder forvaltningspraksis vedrørende godkendelser og dispensationer, som foretages af Kammeradvokaten. 2) Et gennemsyn af overvågnings-, godkendelses- og kontrolsystemet for sprøjtemidler, som udføres af internationale eksperter. 3) En midlertidig procedure, hvor Miljøstyrelsen skal sende sine vurderinger af dispensationer til eksternt kvalitetstjek, før Miljøstyrelsen træffer endelig afgørelse.

Grundvand

Varslingssystem for udvaskning af pesticider til grundvand (VAP):

Den årlige afrapportering af resultaterne fra VAP fra medio 2016 til medio 2018 var planlagt til den sidste del af 2019, men er forsinket og forventes at finde sted i foråret 2020.

Senest offentliggjorte VAP-rapport omfatter resultater fra perioden medio 2015 til medio 2017. Der er i den periode testet 24 stoffer; seks pesticider og 18 nedbrydningsprodukter på fem testmarker forskellige steder i Danmark. For 21 af stofferne er kravværdien for grundvand ikke overskredet.

For to af stofferne har der været et enkelt fund af hvert stof over kravværdien i hhv. 2016 og 2015. Som tidligere vist drejer det sig dels om glyphosat, hvor der er fundet én prøve over kravværdien ud af 116 grundvandsprøver med fund af glyphosat, og dels om et nedbrydningsprodukt fra svampemidlet fludioxonil. Nedbrydningsproduktet fra fludioxonil er fundet over kravværdien i én prøve ud af 160 grundvandsprøver. I begge tilfælde er der tale om fund i enkeltstående prøver, og stofferne findes ikke i de efterfølgende målinger og i prøver udtaget fra andre dybder. På den baggrund vurderer Miljøstyrelsen, at den godkendte anvendelse af stofferne ikke fører til uacceptabel udvaskning, hvis de fastsatte begrænsninger overholdes.

For et enkelt stof er der gjort fund over kravværdien i flere prøver. Der er tale om stoffet 1,2,4-triazol, der er et nedbrydningsprodukt fra forskellige azol-svampemidler, som er brugt i

landbruget. Der er i VAP testet for 1,2,4-triazol siden 2014 ved anvendelse af et azol-svampemiddel med aktivstoffet tebuconazol. Ifølge forskerne fra GEUS og Aarhus Universitet tyder resultaterne på, at andre kilder end de pesticider, som er sprøjtet på VAP-markerne i forbindelse med testene, bidrager til forekomsten af 1,2,4-triazol. Stoffet 1,2,4-triazol findes nemlig i vandprøver udtaget inden testen af tebuconazol startede. Ligeledes findes 1,2,4-triazol på enkelte testmarker i det grundvand, der strømmer fra højere liggende nabomarker ned i nogle af borerne på VAP-markerne. COWI har for Miljøstyrelsen desuden udført et projekt om, hvilke kilder der kan være til stoffet 1,2,4-triazol i miljøet med særlig fokus på grundvand. Baseret på de informationer, som COWI har indsamlet, ser det ud til, at azol-pesticider anvendt i landbruget udgør den største potentielle kilde til 1,2,4-triazol i grundvand. Baseret på det samlede vidensgrundlag har Miljøstyrelsen i forbindelse med rapporten fra 2019 vurderet, at den godkendte anvendelse af tebuconazol og de øvrige godkendte azol-svampemidler ikke fører til uacceptabel udvaskning af 1,2,4-triazol, hvis de fastsatte begrænsninger overholdes. Brugen af azol-midler følges tæt og vil blive vurderet igen på baggrund af den kommende VAP-rapport.

Justerede vurderingsprincipper

Der er i 2019 ikke indkommet nogen ansøgninger om at benytte de justerede vurderingsprincipper ift. fastsættelse af nye kravværdier i grundvand for visse nedbrydningsprodukter eller for at teste ikke-godkendte pesticider i VAP.

Screening for flere stoffer i grundvandsovervågningen

Miljøstyrelsen har i efteråret 2019 gennemført en massescreening af grundvand for 415 stoffer (pesticider eller nedbrydningsprodukter), der ikke er målt for i forbindelse med forhenværende overvågning, fra 263 borer fordelt i hele landet.

Resultaterne er offentliggjort i februar 2020. I seks borer er der fundet samlet ni pesticider og nedbrydningsprodukter af pesticider i for høje koncentrationer. Der er ikke tale om drikkevandsboringer, men borer i grundvandsovervågningen. Moderstofferne til tre af de fundne stoffer har aldrig været godkendt i Danmark, hvilket indikerer, at der kan være tale om ulovlig anvendelse. Med den nuværende viden er der ikke en sundhedsmæssig risiko forbundet med fundene.

Ud over de ni pesticidstoffer, er der fundet cholin-chlorid i en enkelt af de undersøgte drikkevandsboringer i en koncentration over 0,1 mikrogram pr. liter. Der er ikke tale om et pesticid eller et nedbrydningsprodukt fra et pesticid, men et hjælpestof, der blandt andet bruges i pesticidmidler. Kravværdien for pesticider er således ikke gældende for dette stof. Der er ingen sundhedsmæssig risiko forbundet med det konkrete fund af cholin-chlorid.

Vandpanelet vil pba. resultaterne udarbejde anbefalinger til, om flere af de stoffer, der er fundet i screeningen, bør indgå i vandværkernes obligatoriske kontrolprogrammer efter drikkevandsbekendtgørelsen. Miljø- og Fødevarerministeriet vil med udgangspunkt i Vandpanelets anbefalinger tage stilling til, om drikkevandsbekendtgørelsens bilag skal opdateres ift. stoffer, der obligatorisk skal indgå i vandværkernes kontrolprogrammer.

Boringsnære beskyttelsesområder

BNBO-bekendtgørelse

Den 1. januar 2020 trådte en ændring af lov om vandforsyning m.v. i kraft. På baggrund heraf fastsatte miljøministeren regler om pesticidanvendelse og indberetning herom i bekendtgørelse om vurdering af boringsnære beskyttelsesområder og indberetning. Bekendtgørelsen trådte

også i kraft 1. januar 2020. Bekendtgørelsen forpligter kommunerne til at gennemgå alle BNBO og på baggrund af en opdateret vejledning om risikoen ved at anvende pesticider i BNBO vurdere, om det er nødvendigt at foretage risikoafværgende foranstaltninger. Disse kan ske gennem frivillige aftaler eller påbud efter Miljøbeskyttelseslovens § 24 og § 26 a.

Kommunerne er forpligtede efter bekendtgørelsen til at indberette, hvilke BNBO de har gennemgået, deres risikovurdering af det pågældende BNBO og deres evt. iværksatte beskyttelsesforanstaltning til Miljøstyrelsen via Danmarks Arealinformation hvert år senest 1. oktober.

BNBO-beregningsmetode

GEUS har udført en ekspertvurdering af beregningsmetoden for BNBO, som grundlag for en revision af metoden. Fremadrettet vil den reviderede metode blive benyttet.

Vejledning og FAQ

Miljøstyrelsen offentliggjorde i juli 2019 ”Vejledning om vurdering af indsatser rettet mod erhvervsmæssig brug af pesticider i boringsnære beskyttelses-områder (BNBO)” og har udarbejdet et udkast til en samlet ”Vejledning om BNBO” som er sendt i offentlig høring januar 2020.

Ud over den opdaterede vejledning om risikoen ved at anvende pesticider i BNBO har kommuner, jordejere og vandværker også adgang til en FAQ til brug for deres arbejde. Herudover agerer høringsnotater fra høringen af lovforslag, bekendtgørelse og vejledning også som fortolkningsbidrag for kommuner, vandselskaber og landmænd.

Miljøstyrelsen har desuden indgået kontrakt med Kommunernes Landsforening (KL) om udarbejdelse af rapporten ”Paradigmer for frivillige aftaler for grundvandsbeskyttelse i BNBO” og Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi (IFRO) har udarbejdet ”Vurdering af erstatningsniveauer i forbindelse med dyrkningsrestriktioner i BNBO”.

BNBO-partnerskab med KL

Partnerskabet har i 2019 holdt tre møder. Partnerskabet har bl.a. givet input til indholdet i ovennævnte to vejledninger, samt til en undersøgelse af kommunernes status for grundvandsbeskyttelse i BNBO og indsatsområder. Undersøgelsen viser blandt andet, at der er stor forskel på, hvor langt kommunerne er med den målrettede grundvandsbeskyttelse, og at der er stor forskel på, hvor udfordret de ser sig selv for så vidt angår grundvandsressourcens størrelse og kvalitet.

Målrettet kontrol

Kontrol af brug af pesticider

Der er samlet set fra 2014-2019 synet ca. 11.400 sprøjter i Danmark. I 2019 begyndte en ny synsrunde, da de første sprøjter synet tilbage i 2014 udløb efter 5 år. Ca. 1000 sprøjter er i 2019 synet for anden gang. Landbrugsstyrelsen har fundet overtrædelser vedr. kravet om syn af sprøjter hos ca. 5 % af jordbrugerne, og disse håndhæves af Miljøstyrelsens Kemikalieinspektion. Samlet set er der til dato sket politianmeldelser af 24 virksomhedsejere.

Der er i IT-systemet Miljøstyrelsens Autorisationssystem for brug af bekæmpelsesmidler (MAB) udstedt ca. 28.300 autorisationer, hvoraf i alt 17.300 fortsat er gyldige autorisationer pr. den 31. januar 2020. Disse autorisationer er både givet til personer, der er autoriseret til at

gasse muldvarpe/mosegrise (G1 og G2), som er autoriseret til at anvende pesticider (S1, S2 og S3) samt forhandlere af pesticider (F1). Der er igangsat en udvikling af et e-læringskursus rettet mod medarbejdere, der er beskæftiget med bejdsning af korn og frø. Fremadrettet forventes dette kursus at blive en forudsætning for at opnå en S3-autorisation og for at være beskæftiget med bejdsning af korn og frø, hvis medarbejderne ikke har et sprøjtecertifikat og på den baggrund en S1-autorisation.

IT-systemet til jordbrugernes indberetning af deres pesticidforbrug (Sprøjtejournalindberetning - SJI) kører stabilt. Miljøstyrelsen har i 2019 sendt høringsbreve til ca. 500 virksomheder, der ikke havde indberettet i SJI og vil igen i 2020 udtage et antal virksomheder til opfølgning på manglende indberetning.

Landbrugsstyrelsen foretager risiko- og dialogbaseret kontrol med opbevaring og brug af pesticider i bl.a. landbrug, gartnerier, planteskoler, golfklubber, maskinstationer og på offentlige arealer.

Resultatet fra kontrolåret 2018/2019 viser en stigning i antallet af overtrædelser i forhold til kontrolåret 2017/2018. I kontrolåret 2017/2018 blev der konstateret overtrædelser på 34 % af kontrollerne, hvor resultatet for kontrolåret 2018/2019 viser overtrædelser på 39 %.

Den procentvise stigning i antallet af overtrædelser skal ses som en effekt af både en større erfaring og et øget fokus på efteruddannelse og specialisering af kontrollørerne i kombination med et øget fokus på specialproduktioner i forbindelse med udtagningen af virksomheder til kontrol. Det er således ikke indtrykket, at regelefterlevelsen hos jordbrugerne generelt er blevet dårligere.

Resultaterne fra kontrolåret 2018/2019 viser, at den hyppigste overtrædelse er besiddelse af ulovlige midler, som tidligere har været godkendt i Danmark, men hvor godkendelsen er udløbet, og hvor midlet ikke efterfølgende er bortskaffet ved udløbet af godkendelsen. Derudover konstateres en del overtrædelser på vaskepladsbekendtgørelsens regler og reglerne omkring føring af sprøjtejournal. Resultaterne viser desuden, at der konstateres flere overtrædelser i brancher uden for det traditionelle landbrugserhverv f.eks. hos væksthuse, frugt- og grønsagsavlere, golfbaner og bejdssevirkomheder.

Der er fortsat fokus på formidling af viden om forskellige former for kontrol fra Landbrugsstyrelsen, herunder pesticidkontrollen, og kontrollører og medarbejdere holder jævnligt dialogmøder og oplæg for forskellige dele af jordbrugserhvervet.

Kontrol med salg og import af pesticider

Miljøstyrelsen har i 2019 fået analyseret 30 pesticider for indhold af 24 forskellige aktivstoffer i forskellige kombinationer. Analyserne viste, at alle 30 produkter indeholdt de deklarerede aktivstoffer, og at i 26 af de undersøgte produkter var indholdet af de godkendte aktivstoffer inden for tolerancegrænserne. Der er desuden i 2019 udført udvalgte fysisk-kemiske test af alle 30 produkter samt analyse for en urenhed i ét produkt, analyse for opløsningsmidler i syv produkter, og to parallel produkter blev sammenlignet med to original produkter. Der blev ved disse analyser fundet afvigelse i fire produkter.

Kemikalieinspektionen fører løbende kontrol med forhandlere af pesticider, og i 2019 omfattede kontrollen 76 forhandlere. Overtrædelsesprocenten i forhold til pesticider var 32 %. Ses alene på forhandlere til professionelle brugere, var overtrædelsesprocent for pesticidkontrollen 23 %.

Inden for en toårs periode fra 2017 til maj 2019 blev alle forhandlere af pesticider til erhvervsmæssig brug kontrolleret, hvor de normalt kontrolleres inden for en femårs periode. Dette var en midlertidig skærpet kontrolindsats, der blev besluttet som en del af pesticidstrategien. Den hyppigst forekommende overtrædelse er salg og besiddelse af pesticider, som ikke mere er lovlige, og som sælges eller besiddes af forhandlere af pesticider til professionel brug. Målet med den midlertidige øgede kontrol var at nedbringe overtrædelsesprocenten fra 30 % til 5 %. Ved kontrollen i 2017 var overtrædelsesprocenten for denne type overtrædelse 10 %. I kontrolperioden fra 2018 til maj 2019 var overtrædelsesprocenten på 16 %. Overtrædelsesprocenten er således faldet siden 2016, mens målet om at nedbringe overtrædelsesprocenten til 5 % på to år ikke er nået.

Skattestyrelsen overvåger løbende importen fra tredjelande i forhold til, om der er tale om godkendte midler, og om det er registrerede virksomheder, der foretager importen og salget. I 2019 foretog Skattestyrelsen 44 kontroller, deraf 18 kontroller hos registrerede virksomheder og 26 hos uregistrerede. Der blev fundet fejl i 27 % af kontrollerne, som typisk var regnskabsfejl. Skattestyrelsen har i 2019 igangsat et analyseprojekt om samkørsel af data internt og eksternt. Afgiften kontrolleres også som en del af den løbende grænsekontrol hos Toldstyrelsen. I 2019 er 32 ulovlige midler oversendt til Miljøstyrelsen til videre foranstaltning og vurdering af afgiftspligt.

Toldstyrelsen, Skattestyrelsen og Miljøstyrelsen har gennemført to grænsekontroller ved Gedser ift. ulovlig import af pesticider. Danmark (Toldstyrelsen og Miljøstyrelsen) deltog desuden i Europols operation Silver Axe IV, hvor der blev standset 22 transportere ved de danske grænser, dog uden at der blev fundet ulovlige kopiprodukter af pesticider.

Oversigt over afgørelser i 2019 (sum af domme og bødeforlæg)

Kontrol år	Vaskepladsbkg.	Bekæmpelsesmiddelbkg.	Sprøjtesynsbkg.	Sprøjtejournalbkg	Kemikalieloven	Forordning 1107/2009	Autorisationsbkg	Sager	Bødestr.
2015	4	8	0	0	1	1	0	10	2.000-45.000
2016/2017	6	14	0	0	0	4	1	24	5.000-23.500
2017/2018*	8	17	7	1	0	2	1	30	2.000-45.000
2018/2019	1	3	0	0	0	0	0	4	10.000 - 25.000

* 1 er frifundet og 1 blev afgjort som advarsel

Der kan være flere overtrædelser i samme sag. Ikke alle sager fra de seneste kontrolår er afsluttede.

Pesticidrester i foder og fødevarer

Fødevarestyrelsen fører kontrol med virksomhederne, og analyserer løbende foder og fødevarer på det danske marked for indhold af rester af pesticider – og offentliggør resultaterne. Analysemetoderne er blevet udvidet, så der kan testes for flere stoffer i foder og fødevarer, og så det er muligt at afgive analysesvar fra dag til dag, f.eks. i forbindelse med skærpet importkontrol, hvor varerne tilbageholdes, indtil de kan frigives på baggrund af et analysesvar. I Fødevarestyrelsens kontrol har der bl.a. været særlig fokus på importerede fødevarer, og specielt i importkontrollen har der været fokus på særlige

problemafgrøder og oprindelsessteder ved udtagning af målrettede prøver.

Resultaterne danner grundlag for sanktionering ved overskridelser af grænseværdierne. Der blev udstedt bøder i forbindelse med overskridelse af to prøver grøntsager. Pesticidresultaterne, som bliver offentliggjort på Fødevestyrelsens hjemmeside, fremgår af den årlige pesticidrapport samt af de kvartalsvise rapporter.

I maj 2019 blev Overvågningsrapport 2012-2017 med indtagsberegninger og vurderinger af kombinationseffekter samt analyse af udviklingen af danskernes indtag af pesticidrester over tid offentliggjort. Rapportens resultater tyder på, at den danske befolknings eksponering for pesticidrester fra kosten er nogenlunde uændret over tid, når man ser på mængden af pesticidrester. Derimod ses der en faldende tendens, hvis man korrigerer for, at de pesticidrester, der findes i fødevarerne, nu er mindre toksiske end tidligere.

Resultaterne fra Fødevestyrelsens pesticidkontrol vil endvidere kunne danne baggrund for en forebyggende indsats i forhold til pesticidrester - bl.a. rådgivning af avlere. Endvidere danner resultaterne baggrund for information til forbrugere og erhverv med henblik på forbedrede muligheder for at efterspørge og distribuere produkter med lavere restindhold af pesticider. Aktiviteterne vedrørende pesticidrester i foder og fødevarer medvirker til at sikre et højt niveau af fødevarer sikkerhed.

På baggrund af EFSA's udmelding i 2019 om, at der ikke kan fastlægges nedre grænser for, hvornår pesticidaktivstofferne chlorpyrifos og chlorpyrifos-methyl er skadelige at indtage via fødevarer, blev det indført, at indtil nye EU maksimalgrænseværdier på detektionsgrænsen for de to stoffer finder anvendelse i EU (efteråret 2020), bliver alle fund over detektionsgrænsen af chlorpyrifos og chlorpyrifos-methyl fra stikprøvekontrollen risikovurderet af DTU Fødevestinstituttet. Hvis indholdet bliver vurderet at være sundhedsskadeligt, jf. artikel 14 i Fødevesteforordningen (forordning 178/2002), bliver partiet trukket tilbage fra markedet og tilbagekaldt fra forbrugerne, uanset om grænseværdien for pesticiderne er overskredet eller ej. Tilsvarende bliver prøver fra den intensiverede importkontrol (forordning 669/2009) og importrestriktioner (forordning 2018/1660) vurderet og sendinger med sundhedsskadelige indhold vil blive afvist for import til EU. Denne særlige håndtering af prøver med indhold af chlorpyrifos og chlorpyrifos-methyl har bidraget til et højt niveau af fødevarer sikkerhed.

Indsamling af viden gennem forskningsprogrammet

Milepælene i Miljøstyrelsens Program for Bekæmpelsesmiddelforskning er opnået, og målsætningen om, at forskningsprogrammet understøtter behovet for videnopbygning i forhold til Pesticidstrategi 2017-2021's virkemidler og effekterne af disse, vurderes som værende opfyldt.

Der blev i 2018/2019 modtaget 31 forskningsansøgninger, hvor der er givet tilsagn til otte af projekterne, heraf tre i relation til sundhed. Der var afsat samlet omkring 7 mio. kr. til de tre projekter. Det samlede tilskud i 2019 var på 16,6 mio. kr. Rapporter fra afsluttede projekter er løbende blevet publiceret på Miljøstyrelsens hjemmeside. Resultaterne fra de afsluttede projekter er vurderet i forhold til Pesticidstrategi 2017-2021, implementeret ved direkte anvendelse i godkendelsesordninger for pesticider og biocider, når dette har været relevant, og i relevant omfang præsenteret og anvendt i EU, hos f.eks. Den Europæiske Fødevarer sikkerhedsautoritet (EFSA) og Det Europæiske Kemikalieagentur (ECHA).

Oplysning, rådgivning og vejledning

IPM - Integreret plantebeskyttelse

Der er i 2019 gennemført otte projekter i regi af Partnerskab om præcisionssprøjtning og 10 projekter med sigte på at implementere IPM-principperne. Ydermere er det besluttet at indføre et IPM pointsystemskema på bedriftsniveau, så det kan kontrolleres, om landmanden anvender IPM principperne. Der er udviklet et IPM-skema, som forventes at tages i drift i 2020. Lovforslaget, hvor IPM-skemaet indgår, er under behandling, og kravet om IPM-skema vil også blive udmøntet i en bekendtgørelse. Bekendtgørelsen sendes i høring i foråret 2020.

Opgaven vedrørende etablering af et antal IPM-innovationsbrug er beskrevet og sendt i EU-udbud, og efterfølgende er der indgået kontrakt for et flerårigt projekt.

I forbindelse med forhandlingerne om tillægsaftalen i efteråret og vinteren 2018/19 er aftaleparterne blevet præsenteret for en resistenshandlingsplan. Resistenshandlingsplanen er udarbejdet af Miljø- og Fødevarerministeriets departement på baggrund af input fra Miljøstyrelsen og Aarhus Universitet og blev offentliggjort i marts 2019.

Der er gennemført en analyse af baseline af sædskiftet hos forskellige bedriftstyper til udvikling af et sædskifteindeks. Sædskiftebaseline blev offentliggjort af Aarhus Universitet den 30. august 2019, og resultatet herfra er indarbejdet i IPM-skemaet.

Brug af pesticider på offentlige arealer

Der er i kontrolåret 2018-2019 gennemført 11 kontroller hos kommunerne. Landbrugsstyrelsen har fundet overtrædelser af pesticidreglerne i syv af kommunerne. Tilsvarende blev der for kontrolåret 2019-2020 udtaget 10 kommuner. Af disse er to kontroller gennemført til dato (29. januar 2020), og her var der ingen overtrædelser.

For at få mere viden om udfordringer og gode erfaringer i kommunerne om bekæmpelse af ukrudt og invasive arter er der gennemført en interviewundersøgelse af en række kommuner. Caseanalysen, som Københavns Universitet stod for, blev offentliggjort på Miljøstyrelsens hjemmeside i september 2019.

Der blev afholdt et statusmøde i følgegruppen om aftale om udfasning af pesticider på offentlige arealer den 11. september 2019, hvor bl.a. caseanalysen og behov for ny viden og videndeling blev drøftet.

Færre pesticider på golfbaner

Der blev i 2013 indført belastningsloft på golfbanerne via bekendtgørelse. Golfbanerne har hvert år siden da indberettet deres pesticidforbrug til Miljøstyrelsen, som har opgjort udviklingen i pesticidforbrug og -belastning på golfbanerne. Denne opgørelse viser et fald i pesticidforbrug på 63 % og et fald i pesticidbelastning på 50 % i perioden 2013-2018.

Der er i 2019 afsluttet et undervisnings- og rådgivningsprojekt om IPM på golfbaner. Der er desuden udarbejdet og offentliggjort en pjece, der beskriver alle pesticidregler, og som er målrettet golfbanerne og greenkeeperne, der er udarbejdet otte korte film om disse regler til brug for bl.a. rådgivning og undervisning af greenkeepere, og der er ultimo 2019 igangsat et projekt, der skal beskrive *best IPM practice* på golfbaner, og som afsluttes i 2020. Endelig er der i regi af Partnerskab om præcisionssprøjtning udarbejdet en film om minimering af vindafdrift af sprøjtevæske ved sprøjtning på golfbaner.

Landbrugsstyrelsen har på baggrund af en risikobaseret udvælgelse af 15 golfbaner i kontrolåret april 2018-marts 2019 gennemført en dialogbaseret kontrol på disse og fundet overtrædelser på ni golfbaner, det vil sige overtrædelser af pesticidreglerne på 60 % af de kontrollerede golfbaner. Hovedparten af overtrædelserne var relateret til kravene i vaskepladsbekendtgørelsen.

For kontrolåret 1. april 2019 – 31. marts 2020 er der igen udtaget 15 golfbaner til kontrol. Af disse er der pr. 29. januar 2020 gennemført otte kontroller og der er fundet overtrædelser på fire af de kontrollerede golfbaner.

To golfbaner har indberettet et pesticidforbrug for 2018, der overskrider belastningsloftet.

Mindre salg af pesticider til private haver

Miljøstyrelsen lancerede i forbindelse med påsken 2019 kampagnen ”Sammen gør vi haven grøn”. Med korte film og GIF’er var formålet med kampagnen at inspirere haveejere til at tage fat på hakkejernet og anvende alternativer til pesticider i private haver. Der blev også sat fokus på korrekt anvendelse af pesticider. Kampagnen blev gennemført på sociale medier. Miljøstyrelsen hjemmeside blev opdateret i forbindelse med lanceringen af kampagnen.

Salget af pesticider til det private marked var i 2018 på 62 tons aktivstoffer, hvilket var den højeste mængde solgt til dette markedssegment siden 2011. Tallene for 2018 var hovedsageligt påvirket af et stort salg af mosmidler, men der var ligeledes en stigning i salget af ukrudtsmidler. Hovedårsagen til den markante stigning i salget af mosmidler ligger i et stort salg af mosmidler baseret på jern(II)sulfat. Der har indtil 2018 været et stort salg af jernholdige ikke godkendte mosmidler. Kemikalieinspektion havde ved deres kontroller i 2018 et stort fokus på et salgsstop af disse produkter. I 2018 kom et ny godkendt mosmiddel på markedet, som er blevet omfattet af statistikken – modsat forudgående år – hvorfor der ses en stigning i forbrug af mosmidler.

Miljøstyrelsen gennemførte en evaluering af kravet om uddannelse af forhandlere, der sælger pesticider til ikke-professionelle brugere. Konklusionen blev, at styrelsen anbefalede, at kurset fremadrettet ændres til et e-læringskursus, som er under udarbejdelse.

Gartneriindsatsen

Miljøstyrelsen har i 2019 udarbejdet og udgivet ”Vejledning om pesticidholdigt spildevand og pesticidholdigt affald fra væksthusegartnerier”. Vejledningen har bl.a. til formål at hjælpe kommunerne som myndighed på området til at kunne vurdere de muligheder, der er ift. håndtering af pesticidholdigt spildevand og affald fra væksthuse. Derudover kan vejledningen også bidrage til at skabe overblik og klarhed over lovgivningsmæssige krav og løsningsmuligheder for gartneribranchen. Odense Kommune og branchen (Dansk Gartneri) har været inddraget i udarbejdelsen af vejledningen.

Miljøstyrelsen har i 2019 etableret en væksthuse-taskforce til at følge og supportere kontrollen af pesticidanvendelsen i væksthuse. Denne taskforce er sammensat af medarbejdere fra Miljøstyrelsen og Landbrugsstyrelsen.

Dansk Gartneris midtvejsevalueringen af branchens frivillige handlingsplan var forsinket i 2019, men er færdiggjort i februar 2020.